

## Aanpassing Landelijk reglement voor de civiele rol bij rechtbanken

Op 1 oktober 2000 is het Landelijk rolreglement rechtbanken (*Stcrt.* 2000, nr. 124, p. 19-22, zie ook de binnenkatern van *Advocatenblad* 2000-17) in werking getreden. Met ingang van 1 januari 2002 – de datum waarop de Wet van 6 december 2001 tot herziening van het procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg, *Stb.* 580, in werking is getreden – is dit Landelijk rolreglement vervangen door een aangepaste versie, zoals deze ter vergadering van de civiele sector voorzitters van de rechtbanken van 5 oktober 2001 is vastgesteld.

Het nieuwe Landelijk rolreglement rechtbanken is gepubliceerd in de *Staatscourant* van 27 december 2001, nr. 249, p. 75-78, en op de website [www.rechtspraak.nl](http://www.rechtspraak.nl).

De aanvullingen/aanpassingen in het nieuwe reglement zijn beperkt:

- in het nieuwe art. 2.6 wordt voortaan van de partij die (tussentijds) tegen een eisenwijziging bezwaar wil maken een eigen initiatief verlangd;

- in het aangepaste art. 2.9 is de termijn voor toelichting van een tweede (eenstemmig) verzoek om uitstel teruggebracht van één week naar vier dagen (vóór de roldatum);
- art. 4.3 is gewijzigd in verband met art. 140 Rv, dat afwijkt van art. 79 Rv-oud;
- art. 2.12 is in noot 33 verder toegelicht met de mededeling dat als gedaagde bij dupliek producties heeft overgelegd, eiser daarop – desgevraagd – bij akte uitlating producties zal mogen reageren, waarvoor op de in art. 2.12 bedoelde zitting een termijn van twee weken (dus vier weken na dupliek) zal worden gegeven;
- in Hoofdstuk 11 wordt de “parkeerrol” geïntroduceerd; het begrip “doorhaling ter rolle” is in de nieuwe opzet gereserveerd voor de, in beginsel definitieve, afdoening van een zaak;
- het formulier B – in het oude rolreglement twee bijlagen – bestaat thans uit tien bijlagen, waarin de verzoeken/rolhandelingen/proceshandelingen beter zijn uitgesplitst.

Overige – tekstuele, althans ondergeschikte – wijzigingen worden hier niet genoemd.

(Willem Heemskerck)

## Klassenjustitie gesprek van de dag

Een vice-president van een rechtbank die in het openbaar spreekt van een ‘schandalige schikking’, een hoogleraar in ruste die laat optekenen ‘een beetje klassenjustitie is onvermijdelijk, maar wat er nu gebeurt loopt de spuitgaten uit’ en een complete tweede kamer die moord en brand schreeuwt en de minister ter verantwoording roept: wat is er aan de hand?

De Jonge Balie in Arnhem zag reeds een half jaar geleden in dat er sprake is van schuivende panelen. Jurist Paul Ruijs liet toen zijn omstreden boek *Wij zien u wel in rechtszaal, klassenjustitie in Nederland* het licht zien (zie *Advocatenblad* 2000-11, p. 418v.). Dit boek was aanleiding voor het bestuur om klassenjustitie als thema te kiezen voor het jaarlijkse forum. Vanaf dat moment lijkt het wel of de beleidsmakers in juridisch Nederland hun uiterste best doen het gelijk van Ruijs keer op keer te bevestigen. Het thema bleek dus een schot in de roos en de zaal zat mudjevol.

De toegenomen status van Ruijs blijkt de middag van de 14<sup>e</sup> december in Arnhem al direct: hij wordt door de andere forumleden volstrekt serieus genomen waar hij een half jaar geleden nog werd weggezet als een gefrustreerde querulant. Forumleider J. Leijten was ontegenzeggelijk op zijn hand en ook de leden L. Boogert (milieuofficier in Amsterdam), R. Croll (kantonrechter in Arnhem) en P. Von Schmidt auf Altenstadt (voormalig deken en advocaat te Den Haag) waren het niet automatisch oneens met alles wat hij te berde bracht. Dat klassenjustitie in Nederland voor-

komt is wetenschappelijk reeds in 1999 aangetoond door onderzoek van criminoloog B. Rovers van de Erasmus Universiteit in Rotterdam, maar het gaat natuurlijk (zoals ook de professor hierboven al constateerde) om de mate waarin. Hoe dacht het forum hierover?

Ruijs opent met een sterk punt: de wet schrijft rechters vanaf 1997 voor dat ze hun nevenfuncties openbaar moeten maken, maar dat wordt tot op de dag van vandaag massaal in de wind geslagen. Ruijs: ‘En daar wordt niemand onrustig van. Rechters die de wet overtreden!’ Een teer punt is ook de selectie van rechters. Veel advocaten worden geconfronteerd met onverklaarbare wisselingen in colleges, soms vlak voor de zitting. Dat doet het ergste vrezen over de onpartijdigheid van de zittende magistratuur. Ruijs: ‘Het is een schande dat het lot nog altijd niet mag beslissen wie op een zaak worden gezet.’ Von Schmidt wil van geen kwaad horen: ‘De kwaliteit van de zittende magistratuur staat buiten kijf.’

Omstreden is ook de wraking. Ieder ziet het als een probleem dat leden van een rechtbank of hof moeten beslissen over de partijdigheid van hun directe collega’s. Verwezen werd naar het strenge systeem van de juryselectie in de V.S. Ruijs wil wraking afschaffen en vervangen door een verschoningsplicht (met sanctie) voor de rechter. Volgens kantonrechter Croll die speciaal is uitgenodigd om zijn vele nevenfuncties, voelen veel rechters het ook nu al als een plicht zich te verschonen bij een conflicterend belang: ‘Echt, ik zie

# In het nieuws

heel vaak dat collega's een zaak overdragen.' Officier Boogert steekt geheel in de traditie van het OM van wal met een betoog over integriteit, maar komt dan met een stuitende casus.

Boogert: 'We hebben een bedrijf uit Aalsmeer vervolgd wegens het rijden met vrachtauto's voor zes uur 's ochtends. Dat was verboden ter voorkoming van overlast. De directeur wilde niet schikken en kwam op de zitting. Hij zei toen: 'Meneer de officier, u heeft helemaal gelijk, maar ik ben gekomen om u uit te nodigen om morgenochtend om vijf uur bij ons te komen luisteren naar de opstijgende en landende vliegtuigen. Wat die doen mag ook niet. Waarom doet u daar niets aan?' Het enige wat ik toen kon zeggen was: dat is nu eenmaal niet strafbaar gesteld.'

Het tuchtrecht is ook altijd een dankbaar onderwerp voor criticasters, om welke beroepsgroep het ook gaat. Von Schmidt verdedigt het instituut uiteraard, al heeft hij geen weerwoord op het geconstateerde gebrek aan openheid. De zittingen zijn openbaar, maar omdat er geen rol is weet nooit iemand welke zaak waar en wanneer dient. De pers kan zo gemakkelijk buiten de

deur worden gehouden. Een hardnekkig probleem blijkt voorts de advocaat als rechter-plaatsvervanger. Ruijs is er principieel op tegen, maar ook hij ziet in dat de rechterlijke macht helaas nog lang niet zonder kan. Grote kantoren spelen intussen dankbaar in op dit tekort aan rechters door partners te stimuleren rechter-plaatsvervanger te worden wat zeker niet in hun nadeel is.

J. Sassen, advocaat bij Derks, gaf ten slotte een fascinerende casus van klassenjustitie. Hij had de pech in een procedure verzeild te raken tegen Wolters Kluwer waarbij zowat alle rechters auteur zijn. Sassen: 'Ik vroeg om colleges zonder Kluwer-auteurs maar kreeg geen poot aan de grond. Ik heb alles verloren. Bij het Europese Hof zei men dat ik had moeten wraken, maar dat wilde ik nu juist niet. Het hof overwoog trouwens dat het enkele feit dat een rechter auteur is bij een procespartij geen bezwaar vormt. Het Nederlandse lid van het hof was ook een Kluwer-auteur.'

(Micha Kat)

## VS vijlen scherpe kantjes van militair tribunaal

Washington – Onder druk van binnenlandse en buitenlandse kritiek lijken de Verenigde Staten hun plannen voor militaire terrorisme-tribunalen te verzachten. De tribunalen zelf gaan niet van tafel, maar de regels waaronder ze functioneren zullen waarschijnlijk nauw aansluiten op die van het gewone Amerikaanse strafrecht.

Volgens de conceptreglementen die momenteel in Amerikaanse regeringskringen circuleren, zouden tribunalen moeten uitgaan van de onschuld van verdachten tenzij hun schuld 'boven redelijke twijfel' kan worden aangetoond. Verdachten zouden een advocaat krijgen toegewezen of mogen aantrekken, zouden het bewijsmateriaal mogen inzien, getuigen à charge mogen verhoren en getuigen à decharge mogen opvoeren. Ook zouden ze het recht krijgen tegen een vonnis in beroep te gaan, al is nog onduidelijk bij wie. Publiek en media zouden toegang krijgen tot het proces. De doodstraf, ten slotte, zou alleen kunnen worden opgelegd door een unaniem tribunaal.

De jongste voorstellen wijken belangrijk af van het decreet dat de Amerikaanse president Bush vorig jaar november tekende. In dat decreet kende de president zichzelf de macht toe niet-Amerikanen aan te wijzen die in zijn ogen terroristische daden tegen de

Verenigde Staten steunen. Speciaal voor hen zouden militaire tribunalen in het leven worden geroepen. De president zei het oog te hebben op 'eerlijke' maar soms geheime processen, zonder mogelijkheid van beroep, zonder de eisen die normaal gesproken aan de bewijsvoering worden gesteld. Elke straf, ook de doodstraf, zou kunnen worden uitgesproken door tweederde van de leden van het tribunaal.

Bush zei de tribunalen nodig te hebben omdat rechtszaken in burgerlijke rechtbanken de veiligheid van het land én die van juryleden in gevaar zouden brengen.

Niet alleen in het buitenland stuitten de plannen van Bush op bezwaren. Ook in de Verenigde Staten zelf kwam felle kritiek, onder meer van juristen en Democratische politici. Zij wezen erop dat eerdere terrorismezaken met succes door burgerrechtbanken waren afgehandeld, en dat geheime militaire rechtbanken in China tot voor kort met kracht door de V.S. werden afgekeurd.

De invulling van het decreet lijkt aan de meeste kritiek tegemoet te komen. De conceptregels onderscheiden de tribunalen nog maar op weinig van gewone rechtbanken of krijgsraden. Verschillend is bijvoorbeeld dat ook een 'gerucht' kan dienen als bewijs – inclusief gevonden videobanden met kenne-

lijke bekentenissen. Onduidelijk is nog steeds of verdachten de optie om hun detentie aan te vechten kan worden ontzegd.

Burgerrechten-activisten verzetten zich nog steeds tegen andere anti-terreurmaatregelen van de regering-Bush, waaronder het feit dat een kleine groep gedetineerden niet meer met advocaten kan spreken zonder te worden afgeluisterd. Volgens Justitieminister Ashcroft worden advocaten, soms onbewust, gebruikt om boodschappen naar de buitenwereld over te brengen. Zijn critici noemen de maatregel echter een 'frontale aanval' op het grondwettelijk vastgelegde recht op vertrouwelijk overleg tussen verdachte en advocaat.

Na 11 september zijn in de V.S. naar schatting elfhonderd mensen aangehouden, maar officiële cijfers ontbreken. Minder dan tien van hen zouden direct of indirect bij terrorisme betrokken zijn, één is inmiddels bij een burgerlijke rechtbank aangeklaagd. Enkele tientallen vermoedelijke leden van Al-Qaeda worden bovendien in of nabij Afghanistan vastgehouden. Zij zullen, mogelijk in afwachting van een militaire berechting, waarschijnlijk al over een paar weken worden overgebracht naar een Amerikaanse legerbasis op het zuidelijke puntje van Cuba.

(Peter Vermij)